

Stichting Collectie De Stadshof

Beleidsplan 2015-2018

F. Smolders, 15 oktober 2014

Stichting Collectie De Stadshof
Groenestraat 344, 6531JC Nijmegen
Postbus 14012, 3508SB Utrecht
KvK-nr. 41181434
info@collectiedestadshof.nl
www.collectiedestadshof.nl
ANBI-erkend

Inleiding

De Nederlandse Stichting Collectie De Stadshof (hierna 'de stichting') verzamelt en bevordert –onder enkele malen aangepaste stichtingsnamen- al 30 jaar outsiderkunst, kunstwerken die gemaakt zijn buiten het officiële kunstcircuit.¹ Daarmee is de stichting eigenaar van een internationale kunstcollectie, van *art brut* tot *naïve art*. De unieke Collectie De Stadshof levert een ontbrekend puzzelstukje binnen het totale aanbod van Nederlands cultureel erfgoed, de 'Collectie Nederland'.

De kunstcollectie werd in drie decennia opgebouwd, op basis van artistieke kwaliteit, originaliteit, individualiteit en zeggingskracht, via intensief speurwerk en dankzij tipgevers. Culturele fondsen en donateurs leverden de benodigde financiën, en kunstwerken. De collectie was vanaf 1994 tentoongesteld in Museum De Stadshof te Zwolle, en is sinds 2002 in langdurig bruikleen bij het Museum Dr. Guislain in Gent, dat sindsdien permanent een selectie exposeert. Bovendien organiseert de stichting zelf ook regelmatig exposities uit de omvangrijke verzameling (ca. 7000 werken) op andere (kunst)locaties en geeft zij bruiklenen aan velerlei tentoonstellingen.

In dit beleidsplan legt de stichting haar beleidsvoornemens voor de periode 2015–2018 neer. De statutaire doelstelling en feitelijke werkzaamheden van de stichting komen volledig overeen. Met de werkzaamheden van de stichting wordt het algemeen belang gediend. De stichting geniet sinds 1995 erkenning als 'algemeen nut beogende instelling', is in 2009 door de fiscus gecontroleerd en goed bevonden, en is per 1 januari 2012 aangemerkt als een Culturele ANBI, d.w.z. dat de stichting voor minstens 90% het algemeen belang dient, meer specifiek op cultureel gebied.

Het vorige beleidsplan werd opgesteld in 2009 en betrof de periode 2010 – 2014. Dat plan leidde een nieuwe fase in in het bestaan van collectie De Stadshof. De collectie moest beter zichtbaar en daardoor bekender worden. De nieuwe periode staat het beleid in het teken van het verder ontsluiten van de collectie, en het aanwezig blijven op het internationale speelveld van belangrijke kunstcollecties.

¹ De Stadshof beschouwt outsiderkunstenaars als een categorie van beeldende kunstenaars met verbeeldingskracht en artistiek talent, aantoonbaar bezeten van een drang tot zeer persoonlijke expressie, niet gestuurd door de buitenwereld, de kunstmarkt, de kunstgeschiedenis of de contemporaine kunst. Qua stijl, inhoud en materiaalgebruik past het werk meestal niet in conventionele kunstcadres, van volkskunst tot avant-garde. De outsiderkunst is eerder een uiting van de *homo ludens*, die bewijst dat ook zonder kunstopleiding er artistiek hoogstaande kunst wordt gemaakt.

Stichting en doelstelling

Stichting Collectie De Stadshof is in 1995 per statutenwijziging voortgekomen uit de Stichting Nederlands Museum voor Naïeve Kunst, die op haar beurt werd opgericht in 1985. De eerste activiteit in de jaren '80 was het opzetten van een documentatiecentrum voor internationale naïeve kunst in Rotterdam Delfshaven. Toen vervolgens de Gemeente Zwolle in 1993 ruimte schiep voor een professioneel museum voor deze kunst in Zwolle, heeft de stichting die kans met beide handen aangegrepen. Collectie De Stadshof is er in de Zwolse periode (1994 – 2001) in geslaagd zich nationaal en internationaal te profileren met een actief verzamel- en expositiebeleid en tal van spraakmakende symposia, manifestaties en publicaties. Het koepelbegrip 'naïeve kunst' werd daarbij vervangen door de internationaal gehanteerde aanduiding 'outsiderkunst' waaronder de stichting ook naïeve kunst rekent, naast *art brut*, *visionary art*, e.d. Ondanks de geleverde prestaties heeft de collectie om redenen van gewijzigd gemeentelijk cultuurbeleid Zwolle moeten verlaten. Sinds 2002 trekt de verzameling veel bekijks bij de huidige bruikleennemer, het Gentse Museum Dr. Guislain (www.museumdrguislain.be).

In 2009 werd een aanzienlijke erfenis verkregen, die het de stichting mogelijk maakte te werken aan een grotere zichtbaarheid en meer draagvlak d.m.v. een moderne eigen website, een collectiecatalogus en het ontwikkelen van expositieplannen voor een internationaal kunstpodium.

In verband met de erfenis en de zorgvuldige besteding aan het stichtingsdoel werd op 28 juni 2010 een steunstichting opgericht, de Stichting Maaïke Koelemeij-Postma, ter nagedachtenis aan de gulle geefster.² Het doel van de steunstichting is het financieel ondersteunen van Stichting Collectie De Stadshof.

Spraakmakende tentoonstellingen met outsiderkunst zoals de Biënnale in Venetië in 2014 en exposities in Frankfurt (2010) en Berlijn (2012-13) tonen de internationale groeiende waardering voor de outsiderkunst aan. 'Outsiderkunst' hoort ook in Nederland een publiek podium te krijgen. Wereldwijd zijn er musea voor deze kunstcategorie behalve in Nederland.

In de statuten staat de doelstelling als volgt omschreven: 'De Stichting stelt zich ten doel het (doen) verwerven, in eigendom bezitten, beheren en in stand houden van een collectie van outsiderkunst waartoe naïeve kunst, art brut en aanverwante kunst worden gerekend en die ter beschikking te stellen voor museale en studiedoeleinden.'

In beginsel is deze doelstelling bereikt met het in bruikleen geven van de collectie bij Museum Dr. Guislain, waarbij de in 2001 gesloten samenwerkingsovereenkomst de randvoorwaarden biedt. Deze voorwaarden zijn (onder andere):

- het volwaardig openstellen van de collectie volgens de ICOM-definitie³;
- expositieruimte plus faciliteit voor depot en infrastructuur;
- het samenwerken op alle gebieden, zoals verzamelen, bewaren en onderzoeken;

² Stichting Maaïke Koelemeij-Postma ingeschreven bij de KvK Utrecht onder nummer 50514970. De steunstichting heeft een driekoppig bestuur met bestuurlijke en financiële ervaring. Als waarborg voor de inhoudelijke afstemming is gezorgd voor een personele unie met Stichting Collectie De Stadshof.

³ Het International Council of Museums hanteert de volgende definitie: 'Een museum is een permanente instelling ten dienste van de gemeenschap en haar ontwikkeling, toegankelijk voor het publiek, niet gericht op het maken van winst, die de materiële getuigenissen van de mens en zijn omgeving verwerft, behoudt, wetenschappelijk onderzoekt, presenteert en hierover informeert voor doeleinden van studie, educatie en genoegen.' Zie: www.icomnederland.nl

- het bijdragen tot de verdere bekendmaking van de collectie, waartoe ook bruiklenen aan derden voor tijdelijke exposities worden gerekend, alsmede het organiseren c.q. faciliteren van tentoonstellingen, studiedagen, colloquia, publicaties en onderzoek.

Bestuur

De stichting wordt gevormd door haar bestuur, ondersteund door een full time conservator. Het bestuur van de stichting bestaat uit de heer dr. Jos ten Berge (voorzitter) mevrouw Elly Agterberg (penningmeester), de heer drs. Frans Smolders (secretaris) en de leden mevrouw Liesbeth Reith en de heer Daan van Beek.

De beleidsvoornemens zijn niet te verwezenlijken met uitsluitend de inzet van onbezoldigde bestuursleden en vrijwilligers. Een full time conservator kon worden aangesteld door steunstichting Maaïke Koelemeij-Postma en gedetacheerd bij de stichting De Stadshof. Kunsthistoricus en museumprofessional Frans Smolders is al sinds 1994 betrokken bij het bestuur, later ook bij de advies- en verwervingscommissies. Sinds 2009 heeft hij met zijn zelfstandig gevestigde advies- en organisatiebureau Smolders Concept projecten uitgevoerd voor de stichting. Toen de positie van conservator beschikbaar kwam, was Smolders vanwege opgebouwde kennis en netwerk de geschikte, volledig ingewerkte en direct inzetbare kandidaat. De full time aanstelling bij stichting Maaïke Koelemeij-Postma is praktisch goed combineerbaar met het bestuurssecretariaat van Stichting Collectie De Stadshof.

Terugblik op beleidsperiode 2010 - 2014

De vorige beleidsperiode stond in het teken van het vergroten van de zichtbaarheid van collectie De Stadshof. Door de verhuizing van de collectie naar Gent, was de collectie onder eigen naam buiten beeld geraakt. Een in 2009 toegekend legaat, geëffectueerd in 2010, maakte het mogelijk een meer onafhankelijke koers te varen van bruikleennemer Museum Dr. Guislain.

De hoofddoelstelling van alle activiteiten in de vorige beleidsperiode hield in dat de collectie beter zichtbaar en presentabel moet zijn.

Zichtbaar

De Nederlands- en Engelstalige website www.collectiedestadshof.nl en een digitale *Newsletter* dragen in hoge mate bij aan de zichtbaarheid en ontsluiting. Mede door de afbeelding van vele kunstwerken op de website en in publicaties van De Stadshof is er sprake van een toenemend bruikleenverkeer, dat door medewerkers van Museum Dr. Guislain in goede banen wordt geleid.

De in 2014 bij Lecturis verschenen publicatie van het Engelstalige collectieboek *Solitary Creations. 51 Artists out of De Stadshof Collection* is ook als een belangrijk instrument bedoeld voor ontsluiting, een grotere bekendheid, internationale erkenning en een breder draagvlak. Een derde pijl op de boog was het opzetten van een expositie die op internationale podia getoond kan worden. Op 16 september 2014 vond in La Halle Saint Pierre in Parijs de vernissage plaats van de expositie *Sous le vent de l'art brut 2. Collection De Stadshof*. Deze expositie toont 350 kunstwerken uit collectie De Stadshof van 40 kunstenaars. Vrijwel alle werken staan afgebeeld in de Frans-Engelse catalogus met dezelfde titel. De expositie werd door de buitenlandse pers goed ontvangen en trekt veel bezoekers. Tentoonstellingsperiode 17-09-2014 t/m 04-01-2015.

Presentabel

Voordat de honderden kunstwerken op reis konden, werden nodige conserverende werkzaamheden uitgevoerd, of zelfs vergaande restauratiewerkzaamheden. Dat hangt logischerwijs ook samen met de matige kwaliteit van veel (her-)gebruikte materialen bij de autodidacte kunstenaars, en met de afwezigheid van hun technische knowhow. Bovendien werden vele tekeningen en schilderijen ingelijst, zowel ter bescherming als om de presentatie te optimaliseren. Alle werken die in aanmerking kwamen voor collectieboek en (Parijse) expositie werden professioneel gefotografeerd. Al het werk van de 51 kunstenaars voor het collectieboek *Solitary Creations. 51 Artists out of De Stadshof Collection* en van de 40 voor de Parijse expo *Sous le vent de 'art brut 2. Collection De Stadshof* werd geregistreerd, onderzocht en beschreven. Van Hans Langners onverhuisbare complexe installatie *Requiem voor mijn Onschuld* werd een artistieke impressie gemaakt door een jonge cineast voor gebruik in tentoonstellingen. En van een van Bertus Jonkers' kunstenaarsboeken werd een digitale versie gemaakt ter raadpleging door tentoonstellingsbezoekers.

Verwerving

Tot de zorg voor de collectie behoort ook het versterken van de bestaande collectie. De afgelopen beleidsperiode is daarin flink geïnvesteerd. Met als resultaat belangrijke aanwinsten, zoals twee grote tekeningen van Chris Hipkiss (UK/Frankrijk), vier tekeningen van Davood Koochaki (Iran) en vier schilderijen van Pavel Leonov (Rusland). Verder vond uitbreiding plaats met werk van door onszelf ontdekte kunstenaars, zoals Herman Bossert (NL), Adama Diakhaté (Senegal), Saï Kijima (Japan), Markus Meurer (Duitsland), Johnson Weree (Liberia / NL) en Karin Zalin (USA / Italië).

Beleidsperiode 2015 - 2018

In dit beleidsplan worden de verdere ambities voor de toekomst geformuleerd: wat wil de stichting bereiken en hoe kan dat met de haar ter beschikking staande middelen?

De ambities zijn en blijven:

- De collectie outsiderkunst van de stichting nationaal en internationaal voor een groot publiek op de kaart zetten als een belangrijke kunstcollectie. Ultiem doel is de collectie opnieuw in Nederland onder te brengen in een eigen museum. De realiteit gebiedt echter om de ambitie voorlopig te beperken tot het zo ruim mogelijk zichtbaar maken van de collectie. Hierbij wordt gedacht aan eigentijdse varianten van wisselende presentatieprojecten (duur bv. 3 jaar), ofwel in diverse Nederlandse steden, ofwel exposities in verschillende Europese steden. Tentoonstellingen in het buitenland zullen naar verwachting zeer behulpzaam zijn bij het verkrijgen van (draagvlak voor) presentatiemogelijkheden binnen Nederland.
- Het expositieklaar en reisvaardig hebben van belangrijke delen van de collectie, d.w.z. dat een groot aantal werken van de belangrijkste 100 kunstenaars zijn geconserveerd, beschreven, gefotografeerd, ingelijst of anderszins stand-by gemaakt voor expositie. Een tweede tranche staat de komende periode op de rol. De inzet van multimedia kan daarbij nodig of wenselijk zijn.
- Het onderhouden en vergroten van het netwerk van de stichting om meer draagvlak te creëren voor haar doelen. Insiders kennen en waarderen de collectie De Stadshof, maar deze groep is beperkt van omvang. Door een actieve benadering van relevante musea, de

media, overheden en sponsors, en via galleries, publicaties en websites, zal het publiek worden vergroot.

- Het consequent profileren van de collectie als kunstcollectie door in verwerving en presentatie in de vorm van exposities en publicaties de nadruk te leggen op de artistieke kwaliteiten van het werk en op kunstenaarschap van de makers⁴ (verder uit te werken in *Collectieplan De Stadshof 2015-'18*).
- In samenwerking met de bruikleennemer van de collectie, Museum Dr. Guislain, de registratie aanvullen gekoppeld aan een fotoarchief, de kunstopslag optimaliseren, uitvoeren van conserverende maatregelen van de collectie zowel die in opslag als in de vaste presentatie, de collectiedocumentatie aanvullen en ontsluiten, de publiciteit voor de afdeling outsiderkunst van het museum versterken.
- Versterken van de collectie door een selectieve verwerving van kunstwerken, om de collectie 'levend' te houden.

Activiteiten

Zichtbaarheid

- De Parijse expositie *Sous le vent de l'art brut 2. Collection De Stadshof* op andere Europese locaties tentoonstellen, desgewenst in diverse formats en met diverse thema's of accenten, in relatie tot de aanwezige kunstcollectie.
- Publicaties (ook) in het Engels, zoals over een aantal topkunstenaars, mede ten behoeve van toekomstige (monografische) exposities, d.w.z. onderzoek doen naar en schrijven over de belangrijkste kunstenaars die door collectie De Stadshof zijn ontdekt en/of in de publieke belangstelling zijn gebracht en die de collectie De Stadshof onderscheidend hebben gemaakt van andere collecties van outsiderkunst. Kopij aanleveren voor tijdschriften en catalogi. En profielen op Wikipedia te plaatsen van een aantal beeldbepalende kunstenaars, met links naar www.collectiedestadshof.nl.
- Verder bouwen aan de website als een aantrekkelijk podium voor outsiderkunst op internet, inclusief een periodieke digitale nieuwsbrief over activiteiten op dit gebied in Nederland en elders.
- Het samenstellen van een collectie audiovisueel materiaal over de outsiderkunst in de collectie om daarmee een promotiefilm/documentaire over achtergrond en inhoud van de collectie te kunnen produceren, zo mogelijk aangevuld met filmopdrachten over outsider kunstenaars in hun omgeving. Verdere digitalisering van Bertus Jonkers' kunstenaarsboeken, om deze te kunnen presenteren aan bezoekers van exposities.
- Het versterken en uitbouwen van netwerken. Waar wenselijk samen met Museum Dr. Guislain, deels ook onafhankelijk van Museum Dr. Guislain, om het eigen gezicht te bepalen en te bewaken.

Versterken van de collectie

In de komende periode zal veel terughoudender worden geopereerd dan de vorige periode, afhankelijk van de financiële speelruimte.

⁴ Mede ter onderscheiding van de vele aan zorginstellingen gebonden ateliers en galleries die eveneens de term 'outsiderkunst' hanteren en waardoor deze term in de publieke opinie en volgens de stichting ten onrechte wordt geassocieerd met 'gehandicapten- en gekkenkunst'.

Op basis van het *Collectieplan De Stadshof 2015-'18*, waarin de uitgangspunten voor het verzamelbeleid worden uitgewerkt, worden gerichte verwervingen gedaan om de collectie te versterken. Incidenteel door aankopen, meestal door bruiklenen en schenkingen. Daartoe zal contact onderhouden worden met particuliere verzamelaars, kunstenaars en hun vertegenwoordigers, bemiddelaars, ateliers, alsmede met buitenlandse musea, galeries en instellingen voor outsiderkunst. Tenslotte wil de stichting contact leggen met relevante buitenlandse verzamelingen om de mogelijkheid te onderzoeken tot profijt van beide partijen kunstwerken uit te wisselen, als wederzijdse bruikleen.

De stichting hanteert artistieke kwaliteit, originaliteit, individualiteit en zeggingskracht als voornaamste selectiecriteria voor haar verzameling die zij nadrukkelijk als kunstcollectie naar buiten wil brengen. Ook kan het gaan om versterking in documentaire zin, brieven en andere (ego-)documenten, films, foto's en dergelijke.

Verder gelden er bij verwerving voorwaarden vanuit het perspectief van kostenbeheersing, en consequenties m.b.t. behoud en beheer (tijd en geld i.v.m. registratie, fotografie, conservering, opslag, inlijsten, etc.).

Samenwerking met Museum Dr. Guislain

De samenwerking met Guislain is van groot belang voor het museaal beheer van de collectie en voor een permanente presentatie op een bijzondere historische locatie.⁵

De kunstverzameling is destijds onvolledig geregistreerd uit Zwolle naar Gent verhuisd. Sindsdien wordt de collectie stukje bij beetje door medewerkers van Museum Dr. Guislain geïnventariseerd en geregistreerd en stukje bij beetje ontsloten. In het belang van zowel goed behoud en beheer als publicaties zullen de registratieactiviteiten afgerond moeten worden, waarbij de stichting inhoudelijke ondersteuning verleent.

Bij Museum Dr. Guislain zal aangedrongen worden op verdere verbetering van de zichtbaarheid en toegankelijkheid van de outsiderkunstafdeling binnen het museum.

Financiën

Het vermogen van de stichting wordt gevormd door giften, legaten, hetgeen door erfstelling verkregen wordt alsmede door andere baten. In 2009 werd een aanzienlijke erfenis verkregen, die inmiddels voor een derde deel is geïnvesteerd in de collectie.

Om de nieuw voorgenomen activiteiten mogelijk te maken, zal de stichting proberen aanvullende fondsen te werven. De stichting onderzoekt per activiteit in hoeverre het mogelijk is om aanspraak te maken op aanvullende subsidies ter ondersteuning van haar voorgenomen projecten. Bij publicaties en exposities schrijven de culturele fondsen voor dat de uitgever of het gastmuseum als aanvragende partij optreedt. In die gevallen levert de stichting alle gewenste informatie.

Aangemoedigd door de verkregen erfenis zal de stichting ruimer bekend maken –o.a. via notarisregisters- dat zij sinds jaar en dag aangemerkt is als culturele algemeen nut beogende instelling (ANBI), waarmee giften, legaten en erfenissen vrij van schenk- en erfbelasting kunnen worden geaccepteerd.

Besteding van gelden

⁵ Eind 2013 zijn de zalen voor de vaste expositie outsiderkunst opgeknapt en opnieuw ingericht. De selectie van kunstwerken werd afgestemd op de inhoud van het nieuwe collectieboek *Solitary Creations. 51 Artists out of De Stadshof Collection*.

De komende jaren, 2015 tot 2018, zal de stichting haar vermogen met name aanwenden voor de aanstelling van een conservator, met als belangrijkste taken beheer en behoud van de verzameling, de samenstelling en organisatie van (internationaal) reizende exposities, collectieonderzoek t.b.v. publicaties, de website, documentaires, public relations, e.d., en het onderhouden en uitbouwen van het netwerk, versterking van de collectie. De aanstelling van de conservator geldt voor een periode van drie jaren (2013-2016), die inging per juni 2013. In de loop daarvan wordt gekeken of de financiële middelen toereikend zijn voor een verlenging van een of ander dienstverband.

De bestuurders ontvangen geen beloning, hooguit een onkostenvergoeding voor hun bestuurstaken. De indirecte kosten zijn minimaal en hebben louter betrekking op uitgaven als bankadministratie- en overboekingskosten, reiskosten en andere onkostendeclaraties, huur van opslagruimte, zowel fysiek als virtueel.

Vastgesteld door het bestuur van Stichting Collectie De Stadshof,
Utrecht 20 oktober 2014